

ตารางแสดงการจัดเก็บภาษีอากรการพนันของประเทศไทยในอดีต				
สมัย	ประเภทที่จัดเก็บ	วิธีการจัดเก็บ	วัตถุประสงค์ในการจัดเก็บ	หมายเหตุ
กรุงศรีอยุธยา	อากรบ่อนเบี้ย	1. บ่อนหลวงเป็นบ่อนที่พระศรีวิโรจน์จัดการมาแต่เดิมและยอมแบ่งส่วนกำไรถวายหลวง 2. บ่อนผูกขาดเป็นบ่อนที่ใช้วิธีการประมูลซึ่งผู้รับเหมาจะไปตั้งบ่อนเบี้ยในตำบลหนึ่งหรือเมืองหนึ่ง โดยสัญญาว่าแม่จะมีรายได้มากหรือน้อยเพียงไรก็จะส่งเงินเข้าพระคลังฯ ปีละเท่า่นั้น เป็นกำหนดแน่นอน	เพื่อควบคุมผู้เล่นการพนัน	การเล่นเบี้ยนั้นเฉพาะการเล่น 3 อย่าง คือถั่ว ใบ และโปแต่น
	กรุงธนบุรี	อากรบ่อนเบี้ย	เช่นเดียวกับสมัยกรุงศรีอยุธยา	เพื่อควบคุมผู้เล่นการพนัน
รัชกาลที่ 1-2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์	อากรบ่อนเบี้ย	ผู้ที่จะรับทำภาษีอากรจะต้องเสนอราคาแข่งขันกันโดยผู้เสนอจำนวนสูงสุดจะได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าภาษีนายอากรแทนรัฐ โดยจัดว่าประมูลกันที่บ้านเจ้าพนักงานที่ควบคุมการจัดเก็บภาษี	เริ่มมีนโยบายแสวงหารายได้จากการพนัน	ในรัชกาลที่ 2 เรียกว่าบ่อนเบี้ยว่า "ขุนพัฒน์" และเรียกนายอากรว่า "ขุนพัฒน์สมบัติ" ผู้ที่ได้เป็นนายอากรหอยมีบรรดาศักดิ์เป็น "ขุนบานเบิกบุรีรัตน" หรือที่เรียกกันว่า "ขุนบาน"

สมัย	ประเภทที่จัดเก็บ	วิธีการจัดเก็บ	วัตถุประสงค์ในการจัดเก็บ	หมายเหตุ
รัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์	1. อากรปอนเบี้ย 2. อากรหอย	1. การจัดเก็บอากรปอนเบี้ยมีรูปแบบเช่นเดียวกับในสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ 2. เงินอากรหอยให้มีการประมูลกันคราวละปีเหมือนอากรปอนเบี้ย	เพื่อแสวงหารายได้	การเล่นหอยมีขึ้นครั้งแรกในรัชกาลที่ 3 ปีมะแม จุลศักราช 1197 ตรงกับ พ.ศ. 2377
รัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์	1. อากรปอนเบี้ย มีการตั้ง "อากรพนัน" รวมเข้าไปใน "อากรปอนเบี้ย" อีกอย่างหนึ่ง	1. ผู้โดยยากเป็นนายอากรปอนเบี้ยแขวงใดในปีถัดไปก็ต้องยื่นต่อเจ้าพนักงานพระคลังมหาสมบัติว่าจะขอผูกอากรปอนเบี้ยแขวงนั้นและจะยอมส่งเงินหลวงปีละเท่าอัน ถ้าหากว่าในแขวงเดียวกันมี ผู้ขอเป็นนายอากรหอย คนก็ให้ประมูลกัน ใครรับส่งเงินหลวงมากกว่า ผู้อื่นก็ให้เป็นนายอากร เมื่อสิ้นปีถ้าไม่มีผู้ใดมาประมูล นายอากรคนเก่าก็ทำได้ต่อไปอีก 2. เงินอากรหอยให้มีการประมูลกันคราวละปีเหมือนอากรปอนเบี้ย	เพื่อแสวงหารายได้	บุคคลที่เล่นพนันเอาทรัพย์สินกันในการ เล่น "ไพจีน" "ไพ่ไทย" "ไพ่แปดเก้า" "ไพข้างงา" ต่อแต่เดิม ฟุ้งเรือ หมากกรุก สะแก สะกาดวด วังวักคน วังวักระแพะ วังม้าหรือจิ้งจกควาย แข่งเรือ ชนไก่ ชนนก กัดปลา ต้องเสียภาษี "อากรการพนัน" แก่นายอากร ปอนเบี้ยในแขวงที่จะเล่นนั้นก่อนจึงจะเล่นได้ ในรัชกาลที่ 4 มีผู้ขอผูกอากรหอยที่ เมืองเพชรบุรี และที่กรุงเทพฯ แต่เมื่อราษฎร ยากจนลงไป จึงไม่อนุญาตให้เล่นหอยในหัวเมืองอีก หอยจึงมีแต่ในกรุงเทพฯ เพียงแห่งเดียว

สมัย	ประเภทที่จัดเก็บ	วิธีการจัดเก็บ	วัตถุประสงค์ในการจัดเก็บ	หมายเหตุ
รัชกาลที่ 4 แห่ง กรุงรัตนโกสินทร์				ปัญหาจากระบบการผูกขาดและตัวเจ้าภาษีนายอากรได้เพิ่มมากขึ้น รัฐไม่สามารถจัดเก็บเงินได้ครบตามราคาประมูล เนื่องจากเจ้าภาษีนายอากรมักจะฟ้องขาดขอลดเงินอากรอยู่เสมอ ถ้ารัฐให้ผู้ประมูลคนใหม่ทำ ราคาประมูลจะลดต่ำลงและเงินที่ติดค้างเจ้าภาษีนายอากรคนเก่าจะไม่สามารถทวงหนี้ได้ จึงมีการเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดวิธีการว่าประมูลใหม่สองประการ คือ 1. กำหนดให้ผู้ที่เป็นเจ้าภาษีนายอากรมีผู้ค้าประกันซึ่งมีฐานะ ทรัพย์สินมั่นคงพอจะเชื่อถือได้ 2. ยกเลิกการกำหนดให้เจ้าภาษีนายอากรจัดเก็บภาษีตลอดปี โดยเปิดโอกาสให้ประมูลได้ตลอดปี ถ้าผู้ใดเสนอให้ราคาสูงสุดจะได้รับแต่งตั้งเข้าไปจัดเก็บภาษีอากรแทนทันที

สมัย	ประเภทที่จัดเก็บ	วิธีการจัดเก็บ	วัตถุประสงค์ในการจัดเก็บ	หมายเหตุ
รัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์	1. อากกรบ่อนเบี้ย 2. อากกรหอย 3. อากกรการพนัน (มีการแยกอากรการพนันออกมาจากอากรบ่อนเบี้ย ในปี พ.ศ.2445)	มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติ การภาษีอากร ร.ศ. 111 (พ.ศ.2435) ซึ่งมีผลต่ออากรว่าประมุขผู้ผูกขาดภาษีทุกชนิด และเนื่องจากภาษีอากรการพนันเป็นรายได้สำคัญของรัฐจึงมีการประกาศพระราชบัญญัติอากรการพนัน ร.ศ. 111 ควบคู่ไปด้วย ซึ่งส่งผลทำให้การว่าประมุขผู้ผูกขาดภาษีอากรการพนันทั้งสามชนิด คือ บ่อนเบี้ย หอย ก.ข. และการพนันชนิดอื่น ๆ เป็นไปในลักษณะเดียวกัน และมีมีการนำการพนันชนิดอื่น ๆ รวมไว้กับบ่อนเบี้ย วิธีการว่าประมุขผู้ผูกขาดภาษีอากรการพนันตามพระราชบัญญัติการภาษีอากร ร.ศ. 111 1. ให้เข้าหุ้นส่วนกันประมุขได้ เพราะการลดบ่อนเบี้ยให้เหลือน้อยลงและการรวมการพนันชนิดอื่น ๆ ไว้กับบ่อนเบี้ยทำให้ราคาประมูลสูงขึ้น ทำให้ผู้แสวงหาประมูลแยก และผู้จะประมูลต้องเสนอเงินล่วงหน้า 3 วัน 2. กำหนดดูจำนวนทรัพย์สินของนายประกัน เพราะถ้าฟ้องขาดจะได้ยึดทรัพย์สิน	เพื่อแสวงหารายได้	ในรัชกาลที่ 5 เมื่อทรงแก้ไขลักษณะการปกครองพระราชอาณาจักร มีพระราชประสงค์จะเลิกวิธีที่ผู้รับผูกขาดเก็บภาษีอากรเบียดเบียนหากำไรจากราษฎร จึงโปรดให้จัดกรมสรรพากรเป็นพนักงานเก็บภาษีอากร โดยในรัตนโกสินทร์ศก 122 โปรดให้ยกอากรการพนันในมณฑลกรุงเทพฯ มาให้กรมสรรพากรเป็นพนักงานจัดเก็บและโปรดให้แก้ไขวิธีการอากรการพนัน คงเก็บเงินอากรจากการเล่นที่ได้เสียกันมาๆ เช่น เล่นไพ่ ส่วนการเล่นอันเป็นเครื่องรื่นเริงมหาชน เช่น วิ่งม้า วิ่งวัวคน และแข่งเรือ นั้นให้เอาออกจากอากรปล่อยให้ราษฎรเล่นได้ตามใจชอบ รัฐบาลยังคงให้เอกชนประมูลทำการผูกขาดในส่วนของบ่อนเบี้ย รัฐไม่อาจตั้งอากรบ่อนเบี้ยเข้ามาสู่การจัดเก็บโดยตรง ซึ่งนำไปสู่การกำหนดนโยบายยกเลิกบ่อนเบี้ยในสมัยปฏิรูปการคลัง เนื่องจากกิจการบ่อนเบี้ยเป็นกิจการที่ต้องอาศัยความชำนาญในการประกอบกร ทำ

สมัย	ประเภทที่จัดเก็บ	วิธีการจัดเก็บ	วัตถุประสงค์ในการจัดเก็บ	หมายเหตุ
รัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์		3. กำหนดส่งเงินล่วงหน้า 15 – 60 วัน 4. เจ้าภาษีนายอากรต้องส่งเงินล่วงหน้า และเงินงวดตามกำหนด ถ้าไม่ปฏิบัติตามให้เจ้าจำนวนขายทอดตลาดภาษีอากรนั้น และตั้งเจ้าภาษีนายอากรใหม่ กำหนดสถานที่ว่าประมูล โดยให้ผู้ว่าประมูลในกรุงเทพฯ และหัวเมืองใกล้เคียงว่าประมูลที่หอระฆังการพัฒน ส่วนหัวเมืองที่อยู่ไม่ไกลมากให้ว่าประมูลที่ระฆังหัวเมืองครั้งหนึ่งก่อนและให้มาว่าประมูลที่ระฆังการพัฒนอีกครั้ง ผู้ที่เสนอราคาประมูลสูงสุดจะได้รับผูกขาดภาษี และหัวเมืองที่อยู่ไกลมาก ๆ ให้ว่าประมูลว่าประมูลที่หัวเมืองแห่งเดียว ต่อมารัฐบาลมีนโยบายที่จะลดจำนวนบ่อนเบี้ยในมณฑลหัวเมือง จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการว่าประมูลในหัวเมืองเป็นระยะ ๆ โดยที่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงในมณฑลกรุงเทพฯ คือ ใน พ.ศ. 2440 ให้ยกเลิกการว่าประมูลแบบเหมาเมือง ให้ว่าประมูล		ให้รัฐบาลเปลี่ยนแปลงนโยบาย แทนที่จะตั้งกิจการดังกล่าวมาดำเนินการเอง กลับค่อย ๆ ทำการยกเลิกกิจการที่รัฐไม่อาจดำเนินการได้ นโยบายยกเลิกบ่อนเบี้ย เริ่มจากการลดความสำคัญของการขายได้จากกิจการนี้ โดยการจำกัดจำนวนบ่อนเบี้ยให้น้อยลงและหันไปพิจารณารายได้จากภาษีอากร ในส่วนอื่น เพื่อเป็นการทดแทนรายได้ที่ขาดหายไป

สมัย	ประเภทที่จัดเก็บ	วิธีการจัดเก็บ	วัตถุประสงค์ในการจัดเก็บ	หมายเหตุ
รัชกาลที่ 5 แห่ง กรุงรัตนโกสินทร์		เป็นรายตำบลเช่นเดียวกับที่ดำเนินการไปแล้วในมณฑลกรุงเทพฯ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มจำนวนผู้แข่งขันประมูลให้รัฐมีรายได้จากราคาประมูลสูงขึ้น ส่วนในมณฑลกรุงเทพฯ มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการว่าประมูลภาษีอากรการพนันอีกครั้งหนึ่งตามพระราชบัญญัติอากรการพนันเพิ่มเติม ร.ศ.124 (พ.ศ. 2448) วิธีการว่าประมูลตามพระราชบัญญัติอากรการพนันเพิ่มเติม ร.ศ. 124 (พ.ศ. 2448) มีดังนี้ 1. เจ้าพนักงานกำหนดราคาแน่นอน ไม่ต้องประมูลราคาสูงขึ้น ให้ประมูล “เงินทาบ” (เงินทาบ มีความหมายลักษณะเดียวกับ “เงินเบี้ยเจียะ” หรือ “เงินกินเปล่า” หรือ “เงินทวิ”) ผู้เสนอเงินทาบสูงสุดจะได้รับทำการและตั้งชำระเป็นเงินสดในวันประมูล 2. เจ้าพนักงานกำหนดไม่ให้บุคคลต้องห้ามเข้าประมูลภาษีอากร เช่น ผู้ที่ค้างเงินवादากรเกิน		

สมัย	ประเภทที่จัดเก็บ	วิธีการจัดเก็บ	วัตถุประสงค์ในการจัดเก็บ	หมายเหตุ
รัชกาลที่ 5 แห่ง กรุงรัตนโกสินทร์		กว่าทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานยึดได้เป็นประกัน ผู้ที่เคยถูกปรับทรัพย์แล้วไม่สามารถใช้หนี้ได้สำเร็จ และผู้ที่ทำความไม่พอใจแก่เจ้าพนักงานในการส่งเงินงวดหรือหลักฐานทรัพย์อย่างอื่น ๆ 3. ผู้ที่ตกลงรับทำภาษีอากรผูกขาดส่งเงินล่วงหน้า 2 งวด และไม่ต้องเสียดอกเบี้ยอีก 4. ให้เก็บเงินค่าเช่าและค่าธรรมเนียมรวมอยู่ด้วยกับเงินงวด ในปี พ.ศ. 2450 มีการ เปลี่ยนแปลงการว่า ประมวลภาษีอากรการพนัน โดยให้เรียกเงินล่วงหน้า เป็นประกัน 3 งวด เป็นเงินสดงวดหนึ่ง ทรัพย์สินปกติ เป็นประกัน 2 งวด และต้องแยกเงินทัพออกต่างหาก เมื่อมีปัญหาจากการส่งเงินส่งล่วงหน้า จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการว่าประมวลโดยแยกกว่าประมวล หอย ก.ข. ออกต่างหากจากบ่อนเบี้ย		

สมัย	ประเภทที่จัดเก็บ	วิธีการจัดเก็บ	วัตถุประสงค์ในการจัดเก็บ	หมายเหตุ
รัชกาลที่ 6 แห่ง กรุงรัตนโกสินทร์	1. อากกรบ่อนเบี้ย 2. อากกรหย 3. อากกรการพนัน	มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการว่าประมูลใหม่แตกต่างไปจากเดิม โดยกำหนดให้ผู้เข้าประมูลรับทำอากกรหย ก.ข. ยื่นซองประมูลต่อเจ้าพนักงานกระทรวงพระคลังมหาสมบัติไม่ให้มีการสู้ประมูลแข่งขันอย่างเปิดเผยอีกต่อไป และกำหนดวงเงินหลักของหย ก.ข. ในการประมูล เพื่อให้ราคาประมูลต่ำมาก โดยคิดจากอากกรหยในปีก่อน ๆ ที่ส่งเป็นเงินสดหักเงินที่ค้างหนี้หลวงและเงินล่วงหน้าที่นำทรัพย์สินมาเป็นประกันแล้วไม่ไถ่ถอน เมื่อประมูลได้ต้องวางเงินมัดจำและส่งเงินงวดเป็นเงินสดงวดละ 10 วัน ถ้าขาดงวดหนึ่งให้เลหลังทันที ทั้งนี้เพราะรัฐประสกับการเลหลังอากกรหย ก.ข. เนื่องจากบางคนสู้ประมูลสูงเกินกว่าจะจัดเก็บได้จริง ส่วนบ่อนเบี้ยนี้กระทรวงพระคลังมหาสมบัติจะไม่กำหนดวงเงินประมูล แต่ใช้วิธีการยื่นซองประมูลต่อเจ้าพนักงานกระทรวงพระคลังมหาสมบัติเช่นเดียวกับหย ก.ข. เพราะการลดบ่อนเบี้ยจะทำให้เงินอากกรบ่อนเบี้ยที่เหลือเพิ่มขึ้น กระทรวงพระคลัง	เพื่อแสวงหา รายได้	ทรงตั้งพระราชบัญญัติ ห้ามมิให้ใครเล่น หวย เล่นแก้วในพระราชอาณาจักรอีกต่อไป มีการ ประกาศยกเลิกหย ก.ข. ใน พ.ศ. 2459 และบ่อนเบี้ยถูกปิดเด็ดขาดเมื่อ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2460

สมัย	ประเภทที่จัดเก็บ	วิธีการจัดเก็บ	วัตถุประสงค์ในการจัดเก็บ	หมายเหตุ
รัชกาลที่ 6 แห่ง กรุงรัตนโกสินทร์		มหาสมบัติจะเป็นผู้พิจารณาผู้เข้าแข่งขันประมูลไม่ได้ให้ผู้เสนอราคาประมูลแต่เพียงอย่างเดียว แต่จะพิจารณาจากองค์ประกอบหลายอย่าง รัฐแยกการพนันชนิดอื่น ๆ มาจัดเก็บภาษีอากรเอง ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการแสวงหารายได้ทดแทนบ่อนเบี้ย และเพื่อแก้ปัญหาการแสวงหาผลประโยชน์จากเจ้าภาษีอากร เป็นผลจากการที่รัฐบาลและประกาศใช้พระราชบัญญัติอากรการพนัน ร.ศ. 120 (พ.ศ. 2444) ซึ่งอนุญาตให้เล่นการพนันชนิดอื่นทดแทนการพนันบ่อนเบี้ยในมณฑลหัวเมืองซึ่งยกเลิกไปยกเว้นในมณฑลกรุงเทพฯ ประกาศใช้ในขณะที่ยังมีบ่อนเบี้ยอยู่ รัฐบาลยังคงแสวงหารายได้จากการพนันอยู่ เพียงแต่เปลี่ยนแปลงวิธีการจัดเก็บเท่านั้น		

